

Hannah Fluit

Produire ou mourir!

Nationale Revolutie en voedselschaarste in Vichy Frankrijk
(1940-1944)

Samenvatting

In de lente van 1940 viel Duitsland Frankrijk binnen en begon er een zeer turbulente periode in de Franse geschiedenis. Pétain en zijn kersverse regering wisten een wapenstilstand te onderhandelen die bepaalde dat de helft van Frankrijk bezet zou worden, terwijl de Franse staat toch een relatief grote soevereiniteit kon behouden. Wat volgde was een periode van grote onzekerheid, maar ook een van hoop. De Vichyregering begon aan de Nationale Revolutie, een ambitieus project met als doel komaf te maken met het décadente verleden van de Franse natie. Een van de manieren waarop dit doel bereikt kon worden, was door samenwerking met Duitsland. De Nazi's zouden een Nieuwe Europese orde oprichten, en de Vichyregering wilde dat Frankrijk daar een belangrijke (economische) rol in zou kunnen spelen. Het moment was echter verre van ideaal, niet in het minst omwille van de voedselschaarste die meteen na de wapenstilstand voelbaar werd. De nieuwe regering had zich dan ook niet veel kunnen voorbereiden op de zware taak die het wou ondernemen. In 1940 bestond er geen doctrine en geen partijprogramma; het ideologisch kader voor het Vichyregime moest nog opgebouwd worden. Deze studie onderzoekt de wisselwerking tussen de idealen van de Nationale Revolutie en de beperkingen veroorzaakt door het voedseltekort tijdens het proces van regimeontwikkeling. Het uitgangspunt van dit onderzoek is dat de studie naar het ideologische kader voor Vichy's beleid best rekening houdt met de relatie tussen context en ideologie, en dat het proces van ideologische ontwikkeling niet losgemaakt kan worden van die wisselwerking. Het hoopt op die manier bij te dragen aan een corpus literatuur dat maar weinig aandacht besteed aan de rol van ideologie in het voedselbeleid van Vichy, en de rol van voedsel in de ontwikkeling van die ideologie. Uit de analyses van het beleid ten aanzien van de consument en de producent blijkt dat de voedselschaarste een grote impact had op de houding van de regering in de verschillende periodes en het proces van regimeontwikkeling sterk

beïnvloedde. In de hoop oplossingen te vinden voor het probleem, startte de regering met allerlei programma's en initiatieven die de landbouwproductiviteit moesten doen stijgen. Dit beleid werd aanvankelijk steeds gekaderd binnen het idee van de Nationale Revolutie, dat daardoor verder uitbreidde. Het doel van de maatregelen was niet enkel om het probleem van schaarste op te lossen, maar ook om de bevolking opnieuw het contact met *la terre* en de waarden van *la paysannerie* aan te leren. Naarmate de tijd vorderde, werden de tekorten steeds sterker voelbaar, hetgeen resulteerde in felle kritiek vanuit de bevolking. In de loop van 1942, en zeker vanaf 1943, begon het idealistisch discours daardoor meer naar de achtergrond te verdwijnen. De korte termijn bleek belangrijker: de Franse bevolking moest gevoed worden en de regering eiste discipline en orde van de landbouwers. Toch bleef het idee van Nationale Revolutie tot 1944 belangrijk. De laatste fase in Vichy's bestaan werd bepaald door de directe eisen van de Duitse oorlogsmachine, en liet nog maar weinig ruimte voor utopische toekomstvisies.